

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
Кафедра міжнародної економіки**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з дисципліни**

**«РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
В КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ»**

**Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Ступінь вищої освіти – магістр**

Тернопіль – ТНЕУ, 2018

Методичні рекомендації з дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» для слухачів магістратури спеціальності «Публічне управління та адміністрування» заочної форми навчання. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018

Укладачі:

Гайдуцький Андрій Павлович, д-р економ. наук, доцент кафедри міжнародної економіки і маркетингу Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Зварич Ірина Ярославівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету

Рецензенти:

Королук Юрій Григорович, д-р наук держ. упр., професор кафедри економічної кібернетики та міжнародних економічних відносин Чернівецького торгово-економічного інституту КНТЕУ

Іващук Ірина Олегівна, д-р економ. наук., професор кафедри міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету

Відповідальний за випуск: завідувач кафедри міжнародної економіки ТНЕУ, доктор економічних наук, професор Куриляк Віталіна Євгенівна

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки ТНЕУ, протокол № 8 від 14. 03. 2018 р.

Розглянуто та схвалено науково-методичною радою Навчально-наукового інституту міжнародних економічних відносин ім. Б. Гаврилишина ТНЕУ, протокол №2 від 16.03.2018 р.

Зміст

Вступ.....	4
Структура залікового кредиту з дисципліни.....	9
Тематика лекційних занять.....	10
Тематика практичних занять.....	13
Самостійна робота.....	16
Методи навчання.....	17
Методи оцінювання.....	17
Перелік наочних матеріалів та методичних вказівок.....	18
Питання для підготовки до екзамену.....	18
Рекомендована література.....	20
Глосарій.....	23

Вступ

В сучасних реаліях міграційна політика є важливим чинником забезпечення національної безпеки і розвитку економіки держав Європейського Союзу. Адже саме від виваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільстві і саме на основі соціально-економічних показників розвитку країни можна оцінювати міцність чи слабкість окремої держави як європейської спільноти зокрема, так і світу загалом. У зв'язку із активізацією міграційних процесів та напливом біженців у країни Європи з'являються нові виклики, а також загострюються проблеми, пов'язані із подальшим соціально-економічним розвитком держав та стабільністю їх політичних систем.

Міграція створює можливості для задоволення потреб ринку в робочій силі, оскільки саме мігранти вирізняються високою мобільністю, невибагливістю та поступливістю порівняно з національною робочою силою. Країни Європейського Союзу уже давно стали одним з основних центрів тяжіння мігрантів. Постійні зміни в економічній та політичній ситуаціях у країнах-членах демонструють необхідність активного розвитку комплексної європейської міграційної політики.

Мета і завдання вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»

1.1. Мета вивчення дисципліни

В процесі розвитку і трансформації будь-якої держави міграція впливає на суспільне життя і відіграє важливу роль у розвитку соціально-економічних відносин, що, у свою чергу, впливає і на політичний розвиток. Міграційні процеси знаходять відображення у міграційній політиці, яка має свої особливості в кожній країні. Поряд з такими чинниками міжнародної міграції як глобалізація, нерівномірність розвитку різних регіонів, демографічна ситуація у приймаючих країнах, рух прямих іноземних інвестицій, розвиток транспорту і засобів зв'язку, дуже важливим фактором є державна політика регулювання самої міграції. У зв'язку з тим, що міжнародна міграція охоплює багато країн і регіонів, робить останні взаємозалежними від міграційних потоків, тому зміни у міграційній політиці однієї країни здатні впливати на ситуацію з міграцією також у інших країнах. У певній мірі міграційна політика впливає на кількісні і якісні параметри міграційних потоків, їх напрямки і співвідношення легальної і нелегальної міграції.

Важливим аспектом аналізу є трудова міграція між Україною та ЄС, адже в останні десятиріччя спостерігається збільшення масштабів трудової міграції з України до багатьох країн ЄС. Україна є одним з найбільших постачальників

робочої сили у європейські країни. У цьому контексті особливо актуальним є питання впливу міжнародної трудової міграції на економічний розвиток і ринки праці країн походження мігрантів та приймаючих країн.

Метою вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» є набуття слухачами магістратури державної служби знань щодо сутності міграційної політики, практичних навичок використання її інструментів, розроблення стратегій і засобів їх реалізації органами державної влади та органами місцевого самоврядування при реалізації міграційної політики в різних країнах, вміння використовувати необхідні знання при прийнятті управлінських рішень.

Цілі вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»:

- засвоїти базові знання щодо основ міграційної політики;
- набути навичок щодо використання інструментів міграційної політики в органах державної влади.

Дисципліна «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» базується на наявності системних і глибоких знань із базових дисциплін: «Економічна теорія», «Менеджмент», «Фінанси», «Міжнародна економіка», «Інформаційні технології», «Правознавство».

Досягнення навчальних цілей здійснюється в процесі:

- вивчення теоретичного матеріалу дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» на основі розробленого комплексу навчально-методичних матеріалів;
- виконання практичних завдань, спрямованих на набуття знань і вмінь слухачів, активізує їх розумову діяльність;
- проведення перевірки знань у вигляді екзамену.

1.2. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни: обізнаність, здатність, майстерність, уміння, професійність

здатність

- розробляти стратегічні вектори інтеграції України у європейський міграційний простір;
- реалізувати практичні навички щодо реалізації в державних органах влади та органах місцевого самоврядування основних напрямів міграційної політики;

- ідентифікувати проблеми реалізації міграційної політики та оцінювати наслідки для діяльності органів влади;
- формувати програму заходів протидії нелегальній міграції на територію України та вирішення проблем біженців, використовуючи досвід країн Європейського Союзу;
- організувати процес наукового дослідження, використовувати отримані теоретичні знання при підготовці магістерської роботи та в професійній діяльності.

уміння

- аналізувати проблеми міграційної політики та приймати управлінські рішення щодо їх вирішення;
- застосовувати інституційну та правову базу прийняття управлінських рішень при реалізації міграційної політики;
- організувати процес наукового дослідження;
- володіти технологіями та інструментарієм міграційної політики ЄС та України;
- застосовувати спеціальні важелі управлінського впливу для вирішення проблем міграційної політики.

майстерність

- оперативне володіння набутими знаннями, виявлення проблем щодо реалізації міграційної політики України та вироблення заходів щодо їх вирішення;
- здатність до використання основних положень і методів соціальних, гуманітарних і економічних наук при вирішенні професійних завдань, здатність аналізувати соціально значущі проблеми і процеси;
- оволодіння культурою мислення, здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, приймати організаційно-управлінські рішення і бути готовим нести за них відповідальність;
- володіння основними методами, способами і засобами отримання, зберігання, опрацювання та аналізу інформації;
- вибирати та аналізувати аналітичну інформацію з різних джерел, оформляти та представляти результати наукового дослідження.

професійність

- інтерактивне та креативне спілкування через тренінги, ділові ігри, гнучку комбінацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів, індивідуальний підхід до вибору самостійних завдань.

готовність

- до проведення самостійного дослідження з обраної проблематики.

Рівень сформованості вміння:

репродуктивний – вміння відтворювати знання, передбачені даною програмою;

алгоритмічний – вміння використовувати знання в практичній діяльності при розв’язуванні типових ситуацій;

творчий – здійснювати евристичний пошук і використовувати знання для розв’язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій.

1.3. Результати навчання

Випускник магістратури державної служби може продемонструвати: системні знання із реалізації міграційної політики в державних органах влади та органах місцевого самоврядування; здатність ефективно використовувати отримані знання при прийнятті управлінських рішень; вміння організувати процес наукового дослідження та використовувати методологічні підходи і методи дослідження при виконанні магістерської роботи; продемонструвати навички проведення наукового дослідження та представлення його результатів.

1.4. Завдання вивчення дисципліни

Основні завдання вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» включають:

- оволодіння теоретичними та організаційними основами дисципліни;
- поглиблене вивчення міграційного законодавства України та Європейського Союзу;
- формування навиків правильного тлумачення і застосування норм міжнародних Конвенцій та Угод з питань міграційної політики;
- набути вміння роз’яснювати окремі положення міграційного законодавства та використовувати їх на практиці,
- вирішення дискусійних питань, вироблення пропозицій щодо вдосконалення міграційної політики;
- набути знань щодо роботи органів державної влади, що регулюють питання міграційних відносин в ЄС.

1.5. Завдання лекційних занять

Основне завдання проведення лекційних занять з дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» полягає в ознайомленні слухачів магістратури з основними питаннями формування і реалізації міграційної політики на різних рівнях управління, ознайомлення із відповідністю української практики європейським.

Проведення лекційних занять передбачає опрацювання зі слухачами магістратури державної служби основних питань формування і реалізації міграційної політики відповідно до програми дисципліни і робочого плану.

1.6. Завдання практичних занять

Мета проведення практичних та семінарських занять полягає у тому, щоб виробити у слухачів магістратури державної служби практичні навички системного аналізу проблем, тенденцій та закономірностей, які забезпечують міграційну політику з метою їх використання в управлінській діяльності.

Завдання проведення практичних занять:

- засвоїти теоретичні та практичні навички для всебічного аналізу соціально-економічних процесів, які відбуваються в процесі реалізації міграційної політики;
- навчитися використовувати теоретичні знання в практичній управлінській діяльності;
- засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

У результаті вивчення дисципліни слухачі повинні:

- **знати** основні поняття міграційного права; основи міжнародного співробітництва щодо припинення незаконного переміщення осіб;
- **уміти** використовувати отримані знання в практичній діяльності; орієнтуватись в законодавстві, що регулює переміщення через митний кордон осіб; правильно тлумачити і застосовувати норми міжнародного, європейського, українського міграційного права, самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання; користуватись спеціальними електронними базами даних;
- **набути** навичок застосування чинного законодавства для розширення правового кругозору, правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

**2. Структура залікового кредиту з дисципліни
«Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»
Заочна форма**

	<i>Кількість годин</i>		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи регулювання міграційних процесів в ЄС та Україні			
Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.	2	2	10
Тема 2. Міграційна політика України.	2		10
Тема 3. Нелегальна міграція та переміщення біженців у міграційній політиці ЄС та України.	2		10
Тема 4. Діяльність органів державної влади у реалізації міграційної політики та забезпечення перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства.	2	2	10
Змістовий модуль 2. Міграційна політика України та Європейського Союзу			
Тема 5. Ризики та можливості розвитку Міграційного Європейського Союзу - 2018.	2	2	20
Тема 6. Європейська міграційна криза	2		20
Тема 7. Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року.	2		10
Тема 8. Міграція в ЄС – демографічна криза в Україні.	2		10
Тема 9. Аналіз даних Eurostat:	4	2	22

Migrant integration.			
Разом	20	8	122

3. Тематика лекційних занять з дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи регулювання міграційних процесів в ЄС та Україні.

Тема 1. Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів.

Міграційна політика. Класифікація міграцій. Міграційна політика як частина соціальної політики держави. Ефективність міграційної політики. Формування та розвиток міграційної політики в економічно розвинених країнах в історичній ретроспективі. Моделі міграційної політики: плюралістична, класова, реалістична. Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема.

Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права. Джерела міграційного права.

Міжнародні організації з міграцій. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Міжнародна організація праці (МОП).

Міжнародно-правові документи з питань міграції. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців.

Правове регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі. Міграція і толерантність в ЄС.

Міграційне право України. Характеристика нормативних актів, що регулюють міграційні процеси в Україні.

Тема 2. Міграційна політика України.

Концепція державної міграційної політики України. Міграційна політика в забезпеченні національної безпеки. Особливості регулювання еміграційних процесів в Україні. Структура міграційних потоків України. Проблема внутрішніх мігрантів в Україні. Правове регулювання та порядок виїзду громадян за кордон та повернення в Україну. Умови та порядок імміграції в Україну.

Правове регулювання, умови та порядок в'їзду, виїзду з України та транзитного проїзду іноземців та осіб без громадянства через територію України.

Тема 3. Нелегальна міграція та переміщення біженців у міграційній політиці ЄС та України.

Нелегальне переміщення мігрантів. Ознаки нелегальної міграції. Відмінності окремих видів нелегальної міграції. Причини нелегальної міграції. Суб'єкти нелегальної міграції. Сутність поняття «механізм протидії нелегальній міграції».

Нелегальна міграція як виклик міжнародній стабільності та безпеці. Нелегальні мігранти як складова міжнародної організованої злочинності. Незаконне перебування мігрантів на території країн ЄС: практика протидії.

Статус біженця, статус особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту. Поняття «біженець» у Конвенції (1951) та Протоколі (1967). Поняття «вимушені переселенці». Категорії осіб, які визначаються як такі, що потребують міжнародного захисту. Права, свободи та обов'язки біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Міжнародна міграція та Європа: права біженців, пошуки вирішення проблем. Напрями вдосконалення боротьби в ЄС та Україні з нелегальною міграцією. Торгівля людьми як проблема світового співтовариства.

Тема 4. Діяльність органів державної влади у реалізації міграційної політики та забезпечення перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства.

Органи державної влади України, які беруть участь у регулюванні міграційних процесів. Державний орган, який є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади України у сфері міграції.

Повноваження Державної прикордонної служби у сфері регулювання міграційних відносин.

Діяльність органів, які представляють інтереси громадян України за кордоном, та їх правовий статус. Залучення органів державної влади для яких підтримання міграційного режиму не є основним видом діяльності до міграційної політики.

Перебування іноземних громадян на території України та контроль за дотриманням умов перебування.

Змістовий модуль 2. Міграційна політика України та Європейського Союзу

Тема 5. Ризики та можливості розвитку Міграційного Європейського Союзу-2018.

Українська міграція до Польщі. Міграція з України після скасування візового режиму з ЄС. Трудова міграція українців: позитив та проблеми. Міграція та релігійна демографія ЄС. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти.

Проблеми окремих країн приймати мігрантів за квотами ЄС. Єдина процедура прийому біженців та список «безпечних» країн. Квоти та перерозподіл мігрантів. Депортація та утримання біженців. Охорона зовнішніх кордонів від біженців. Європейське агентство прикордонної охорони Frontex. Міграційні виклики на кордонах. Антимігрантські настрої – ультраправі партії. Політика «відкритих дверей» Євросоюзу - позиція Німеччини.

Тема 6. Європейська міграційна криза.

Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах витоку мігрантів. Зовнішні проблеми. Проблеми ЄС. Маршрути переміщення мігрантів та їх контролювання.

Ситуація за країнами: Австрія, Болгарія, Ватикан, Греція, Італія, Македонія, Німеччина, Румунія, Сербія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Словаччина, Швеція.

Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Міграція як чинник політичних трансформацій Європи. Еволюція міграційної політики ФРН у процесі становлення міграційної політики ЄС.

Міграційна політика Республіки Польща: європеїзація й трансформація після набуття членства в ЄС . Нова концепція та Нові пріоритети міграційної політики Польщі 2018.

Міграційна політика Грецької Республіки у контексті членства в ЄС. Декларація захисту прав біженців ООН 2016 року.

Тема 7. Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року.

Нова стратегія міграційної політики. Нові виклики та загрози. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Питання у сфері міграції, що потребують правового регулювання. Європа без бар'єрів.

Принципи та напрями реалізації Стратегії. Легальна міграція в Україну. Сфера запобігання нелегальній міграції. Сфера міжнародного захисту. Посилення Україною правил в'їзду до країни для росіян. Державна міграційна служба України (ДМС України).

Тема 8. Міграція в ЄС – демографічна криза в Україні

Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Європеїзація у сфері міграції: зовнішній вимір ЄС . Взаємодія України та ЄС з питань міграції.

Потреба Європи у припливі молодого населення. Демографічна криза в Україні як проблема національної безпеки.

Демографічна криза у країнах Євросоюзу. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних відносин. «Портрет» трудового мігранта-українця в країнах ЄС: вимоги та загрози.

Кінець ери «заробітчанин» та виклики ери «робітників». Потреби сусідів в українцях. Еміграція: загрози для України. SWOT – аналіз українського мігранта.

Тема 9. Аналіз даних Eurostat: Migrant integration.

Показники міграції та інтеграції мігрантів. Інтеграція мігрантів. Інклюзивні показники. Освіта. Зайнятість. Робота. Активне громадянство. Діти-мігранти. Data analysis.

Policy background. Measuring migrant integration. Data sources: advantages and limitations. Immigration in the EU-28. Migrant Integration. Labour market. Employment conditions. Education. Housing and living conditions. At risk of poverty and social exclusion. Active citizenship. First- and second generation immigrants. Labour market indicators. Employment. Education and obstacles to work.

4. Тематика практичних занять

«Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тем: Міграційна політика та правові основи регулювання міграційних процесів в Україні та ЄС.

Мета: Практичне оволодіння основними аспектами формування міграційної політики ЄС та України та правового регулювання міграційних процесів.

Питання для обговорення:

1. Міграційна політика та міграційні процеси.
2. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції.
3. Міжнародні організації з міграцій. Міжнародні правові документи з питань міграції.
4. Правове регулювання міграційних процесів та формування спільної міграційної політики країн ЄС.
5. Міграційне право України.

6. Концепція державної міграційної політики України. Структура міграційних потоків України.
7. Імміграційна політика України в забезпеченні національної безпеки.
8. Особливості регулювання еміграційних процесів в Україні.

Вирішення практичних завдань:

1. Розгляд ситуаційного завдання.

Література: [1-13].

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема: Діяльність органів державної влади у реалізації міграційної політики та забезпечення перебування в Україні іноземців і осіб без громадянства.

Мета: **Провести** системний аналіз інституційного забезпечення реалізації міграційної політики та протидії нелегальній міграції в Україні.

Питання для обговорення:

1. Органи державної влади України, які беруть участь реалізації митної політики.
2. Організація діяльності Державної міграційної служби України.
3. Повноваження Державної прикордонної служби України у сфері регулювання міграційних відносин.
4. Умови перебування іноземців в Україні та контроль за їх дотриманням.
5. Поняття та сутність нелегальної міграції.
6. Переміщення біженців та практика їх захисту в Україні.
7. Політика України щодо протидії нелегальній міграції.

Вирішення практичних завдань:

1. Розгляд ситуаційного завдання.

Література: [14-23].

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Тема: Ризики та можливості розвитку Міграційного Європейського Союзу-2018.

Мета: **Аналітично виокремити** проблеми окремих країн приймати мігрантів за квотами ЄС та проаналізувати міграцію з України після скасування візового режиму з ЄС.

Питання для обговорення:

1. Українська міграція до Польщі.
2. Трудова міграція українців: позитив та проблеми.

3. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти.

4. Проблеми окремих країн приймати мігрантів за квотами ЄС.

5. Квоти та перерозподіл мігрантів.

6. Депортація та утримання біженців. Охорона зовнішніх кордонів від біженців.

9. Європейське агентство прикордонної охорони Frontex. Міграційні виклики на кордонах.

8. Політика «відкритих дверей» Євросоюзу – позиція Німеччини.

Вирішення практичних завдань:

1. Розгляд ситуаційного завдання.

Література: [20-30].

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Тема: Аналіз даних Eurostat: Migrant integration.

Мета: Оволодіти базовими індикаторами Eurostat: Migrant integration, що дають можливість робити власні висновки щодо формування міграційної політики в Європейському Союзі.

Питання для обговорення:

1. Social inclusion (mii_soinc)

- Income distribution and monetary poverty.
- People at risk of poverty and social exclusion.
- Living condition.
- Material deprivation.
- Health.
- Health status.

2. Health care.

3. Education.

- Participation in lifelong learning of population aged 18+ .
- Young people by educational and labour status (incl. neither in employment nor in education and training - NEET) .
- Distribution of the population by educational attainment level.
- Early leavers from education and training.

4. Employment

- Population by sex, age, citizenship and labour status.
- Population by sex, age, country of birth and labour status.
- Activity rates.
- Unemployment.

- Employment and self-employment.
 - Employment - regional series.
 - Activity rates.
 - Unemployment.
 - Employment and self-employment.
5. Active citizenship.
- Long-term residents among all non-EU citizens holding residence permits by citizenship on 31 December (%).
 - Residents who acquired citizenship as a share of resident non-citizens by former citizenship and sex.
6. LFS ad-hoc modules on migrants.
- 2014. Migration and labour market.
 - 2008. Labour market situation of migrants.

Вирішення практичних завдань:

1. Розгляд ситуаційного завдання.

Література: [27-30].

5. Самостійна робота

Самостійна робота слухачів магістратури державної служби є складовою частиною вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні», адже поглиблене опрацювання питань, що пропонуються для такого виду робіт, дасть змогу поглибити слухачам власні знання та виробити власну думку на основі опрацювання певного масиву матеріалу з дисципліни.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у слухачів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні фахівця вищого рівня кваліфікації.

Самостійна робота містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем; виконання індивідуальних завдань за вивченою темою; написання есе на задану проблематику; пошук (підбір) та огляд літературних джерел; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до екзамену.

Формами контролю за самостійною роботою є усне опитування на семінарах, участь у круглих столах, опитування на. Слухачі мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у

домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

Тематика самостійної роботи

№ п / п	Тема та зміст самостійної роботи	К-сть годин	Форма представлення
1.	Опрацювання лекційного матеріалу, навчальної та наукової літератури, періодичних видань.	30	Підготовка доповідей з проблемних питань.
2.	Пошук інформації за темами дисципліни в мережі Інтернет.	40	Електронна база даних
3.	Оволодіння інструментарієм аналізу міграційної політики ЄС, аналіз стратегічних пріоритетів міграційної політик України та особливостей інтеграції у європейський економічний простір, набуття умінь практичного використання набутих знань.	30	Підготовка порівняльних таблиць. Проведення розрахунків.
4.	Підготовка тез	22	Презентація результатів дослідження.
	Всього	122	

6. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедійного проектора та інших ТЗН; практичні заняття, в тому числі у комп'ютерному класі; ділові ігри; групове обговорення та колективне вироблення стратегічних альтернатив на основі дослідження проблемних ситуацій, які виникають в державних органах влади та органах місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана із реалізацією митної та міграційної політики держави, робота в мережі Інтернет.

7. Методи оцінювання

В процесі вивчення дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні» використовуються оцінювання – підсумковий іспит слухачів за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним

8. Перелік наочних матеріалів та методичних вказівок

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-9
2	Завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1-9
3.	Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Регулювання міграційних процесів в країнах ЄС та Україні»	1-9

9. Питання для підготовки до екзамену

1. Міграційна політика: концепція та призначення.
2. Міграційні процеси як чинник економічного розвитку.
3. Управління міграційними процесами як соціальна проблема.
4. Методи та методологія дослідження міграції.

5. Міжнародна і внутрішня міграції та їх вплив на сучасний політичний процес.
6. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців.
7. Проблема біженців як глобальна проблема.
8. Міжнародна міграція та Європа: права біженців, пошуки вирішення проблем.
9. Біженці в Україні: критерії визначення, натуралізація, принципи регулювання прав.
10. Міжнародна конвенція про захист прав трудових мігрантів.
11. Імміграційна політика західних країн: альтернативи для України.
12. Концепція державної міграційної політики України.
13. Досвід європейських регулювання нелегальної міграції.
14. Сучасна міграційна ситуація в Україні.
15. Управління нелегальною міграцією українців.
16. Політико-правове регулювання міграційних процесів в Україні.
17. Міграційна політика та демографічна ситуація.
18. Управління верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН).
19. Міжнародна організація праці (МОП).
20. Європейський досвід розв'язання міграційних проблем.
21. Заходи по посиленню контролю за міграційними потоками та здійсненню ефективної політики у регулюванні нелегальної міграції.
22. Державні установи з міграцій в Україні.
23. Транспортування нелегальних мігрантів в Україну та через Україну: формування груп та маршрути.
24. Політика європейських країн щодо міграції та торгівлі людьми.
25. Торгівля людьми: визначення, ситуація на міжнародному та національному рівнях.
26. Управління міграційними процесами.
27. Проблеми змушеної міграції.
28. Жертви насильницьких переміщень.
29. Міжнародна міграція робочої сили.
30. Історія міграцій у міжнародному аспекті.
31. Торгівля жінками як прояв міграційних процесів.
32. Стан міграційної ситуації в Україні. Еміграція та імміграція.
33. Концепція державної міграційної політики.
34. Вплив міграційних процесів на криміногенну обстановку.
35. Нелегальна переправка мігрантів та незаконне перебування як кримінальний злочин міжнародно-правової ваги.
36. Причини нелегальної міграції.
37. Конфліктологічний потенціал міграційних процесів.
38. Сучасні міграційні процеси в ЄС.
39. Міжнародно-правові документи щодо міграцій.
40. Класифікація мігрантів.

41. Міжнародна міграція в ЄС: історія та сутність.
42. Етапи розвитку міжнародної трудової міграції в ЄС.
43. Вплив міжнародної трудової міграції на формування європейського ринку праці.
44. Основні країни-експортери та країни-імпортери трудових ресурсів в Європейському Союзі.
45. Європейський ринок спеціалістів високої кваліфікації та низько кваліфікованої робочої сили.
46. Проблеми соціального захисту іммігрантів і прояви дискримінації щодо них.
47. Вплив розширення ЄС на формування міграційних потоків.
48. Українська міграція до Польщі.
49. Міграція з України після скасування візового режиму з ЄС.
50. Трудова міграція українців: позитив та проблеми.
51. Міграція та релігійна демографія ЄС.
52. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти.
53. Проблеми окремих країн приймати мігрантів за квотами ЄС.
54. Єдина процедура прийому біженців.
55. Квоти та перерозподіл мігрантів.
56. Депортація та утримання біженців.
57. Охорона зовнішніх кордонів від біженців.
58. Європейське агентство прикордонної охорони Frontex.
59. Міграційні виклики на кордонах.
60. Антимігрантські настрої – ультраправі партії.
61. Політика «відкритих дверей» Євросоюзу – позиція Німеччини.
62. Правове регулювання міграційних процесів та формування спільної міграційної політики країн ЄС.
63. Міграційне право України.
64. Концепція державної міграційної політики України.
65. Структура міграційних потоків України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Близнюк В. Соціально-економічні складові трудової міграції / В. Близнюк. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/04/3.pdf>
2. Гайдуцький А. П. Міграційний капітал: теорія методологія, практика / А. П. Гайдуцький. – К.: ТОВ «Інфосистем», 2010, – 446 с.
3. Гайдуцький А. П. Чому в Стратегії – 2020 необхідно приділити увагу мігрантам / А. П. Гайдуцький. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1380523-chomu-v-strategiyi-2020-neobhidno-pridiliti-uvagu-migrantam>
4. Гайдуцький А. П. Міграноміка XXI століття / А. П. Гайдуцький. –

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/migranomika-hhi-stolittya-256261_.html

5. Гайдуцький А. П. Чому успіх економіки України залежить від українських мігрантів / А. П. Гайдуцький. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1385036>

6. Грабинський І. М. Особливості політики інтеграції мігрантів на ринку праці Португалії / І. М. Грабинський, І. В. Єлейко // Економічний простір: зб. Наук. праць. – 2015. – №98. – С.5-15.

7. Гримська М. І. Міграційна криза в ЄС 2014-16 рр. у контексті радикалізації електоральних преференцій (на прикладі крайніх правих політичних партій) / М. І. Гримська // Грані. – 2016. – № 6. – С. 26-32. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2016_6_6.

8. Гуменюк Ю. П. Теоретичні аспекти дослідження впливу міжнародної міграції робочої сили на розвиток економічної системи / Ю. П. Гуменюк, Г. П. Гоголь // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 657. – С. 484-497.

9. Дергач А. В. Досвід країн ЄС в управлінні міграційними потоками / А. В. Дергач // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 247-252. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_33.

10. Зварич І. Я. Навчально-методичний комплекс «Міжнародні економічні відносини/ International economic relations». Навчально-методичний комплекс. / Іващук І. О., Пода А. С., Ліфанова М. І. // Тернопіль, 2013. – 379с.

11. Зварич І. Я. Демографічна нерівномірність Європи та міжнародна трудова мобільність. Галицький економічний вісник. – 2007. – №1. – С.12-19.

12. Конвенція про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей і рівного ставлення № 143.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/993

13. Конвенція про працівників-мігрантів / Міжнародна організація праці; Конвенція, Міжнародний документ від 01.07.1949 № 97.– Редакція від 24.06.1975. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_159

14. Міграційне право України [Текст] : підручник / [С. М. Гусаров та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України С. М. Гусарова ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2016. – 295 с.

15. Міграційне право України [Текст] : підручник / [С. М. Гусаров та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук В. В. Ковальської ; Міжнар. ун-т бізнесу і права. - Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2016. – 475 с.

16. Міграційний рух населення. Державна служба статистики України: // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
17. Позняк О. Зовнішня міграція громадян України за роки незалежності / О. Позняк. // Агора. – 2016. – №17. – С. 54-49.
18. Про громадянство України / Закон України від 18.01.2001, № 2235-III.– / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 13, ст.65.
19. Про імміграцію / Верховна Рада України; Закон від 07.06.2001 № 2491-III.– Редакція від 19.11.2012.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>.
20. Про Концепцію державної міграційної політики / Указ Президента України від 30.05.2011 № 622/2011.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/622/2011>
21. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства / Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI.– Редакція від 01.04.2015.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
22. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції / Верховна Рада України; Закон від 17.07.1997 № 475/97-ВР.– Редакція від 13.03.2006 р.– № 40.– Ст. 263.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр>.
23. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право. Підручник. Університетський курс. – К.: КНТ, 2007. – 640 с.
24. Сицинская М. В. Современные проблемы нелегальной миграции – реальная угроза национальной безопасности Украины / М. В. Сицинская, О. Н. Видлер // European Applied Sciences : науч. журн. (Штутгарт, Германия). – 2016. – № 1. – С. 107–110.
25. Фогел Х. Сучасні проблеми міграційної політики ЄС / Х. Фогел // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 73. – С. 352-353. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_73_160.
26. Чейпеш А. О. Міграційна криза європейського союзу: реальність та перспективи / А. О. Чейпеш // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 7(3). – С. 149-152. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevcg_2016_7\(3\)_40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevcg_2016_7(3)_40).
27. Data base of Eurostat. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics>
28. Migration and migrant population statistics. Eurostat – 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics.

29. Migration and Remittances Factbook 2016. Third Edition // The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2016-273

30. Migration and the EU Challenges, opportunities, the role of EIB / [P. Lima, S. Bernabè, R. Bubbico та ін.] // European Investment Bank. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.eib.org/attachments/migration_and_the_eu_en.pdf.

ГЛОСАРІЙ

АДМІНІСТРАТИВНА ПОСЛУГА – результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видача дозволів/ліцензій, сертифікатів, посвідчень, довідок, проведення реєстрації тощо).

АДМІНІСТРАТИВНА СИСТЕМА– ієрархічна система, що є складним суб'єктом державного управління, підсистемою системи державної влади. Здійснює управлінські функції планування, нормування, організації, координації, мотивації, контролю щодо різних сфер життєдіяльності суспільства.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ – діяльність адміністративних органів стосовно запобігання, виявлення та припинення дій, що суперечать встановленим державою нормам і правилам.

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ – особливий різновид аналізу політики, який орієнтований на аналіз політики держави. Він включає такі етапи: визначення, перевірку та деталізацію проблеми; вибір критерію оцінювання ефективності вирішення проблеми; розробку та порівняння альтернативних варіантів вирішення проблеми та вибір прийняттого варіанта; визначення засобів досягнення цілей та шляхів реалізації; моніторинг (поточний) дієвості впровадження політики; підсумкову оцінку економічних, політичних, соціальних наслідків вирішення проблеми (вплив політики на сфери суспільства); конкретні пропозиції державним органам.

АНАЛІЗ РИЗИКІВ – дослідження міри невизначеності у процесі реалізації прийнятого рішення, ймовірність небажаних наслідків.

АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА – державна політика у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму в господарській діяльності, здійснення заходів щодо демонополізації економіки, фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультативної та іншої підтримки суб'єктів господарювання, які сприяють розвитку конкуренції.

БАТЬКІВЩИНА ІСТОРИЧНА — територія та природне середовище, де історично сформувався та тривалий час розвивався певний етнос, завдяки чому в етнічній культурі витворився глибинний зв'язок із цією землею, який проявляється у фольклорі, звичаях, господарській діяльності, народному мистецтві, харчуванні тощо. Б.І. представники етносу уявляють як колыску своєї культури, що є важливою частиною етнічної ідентичності. Уявлення про межі Б.І. можуть стати приводом для територіальних претензій чи сепаратизму. Див. також етнос, репатріація.

ГОЛОКОСТ (ШОА) — термін для позначення масового і систематичного знищення близько 6 млн євреїв, яке здійснював уряд нацистської Німеччини протягом Другої світової війни на усій окупованій території Європи шляхом створення єврейських гетто, концентраційних трудових таборів, таборів смерті, організованих погромів та масових розстрілів. Г. є найбільш разючим і масовим виявом геноциду в історії людства. В останні десятиліття Г. став центральним елементом в історичній пам'яті країн Західної Європи як символ найбільшої катастрофи західної цивілізації. У деяких країнах (Німеччина, США) заперечення Г. вважається злочином, що тягне за собою карну відповідальність.

ГРУПА ЕТНІЧНА — частина етносу, яка через історичні обставини (міграції, депортації, зміни кордонів тощо), була відірвана від нього, становлячи відносно цілісну спільноту в іншому етнокультурному середовищі (часто у вигляді діаспори). Г.Е. зберігає свою етнічну ідентичність, мову та інші ознаки етнічності.

ГРУПА ЕТНОГРАФІЧНА — локальна частина етносу, що, живучи на своїй історичній етнічній території, через історико-політичні чи географічні обставини розвинула особливі риси локальної культури (мовний діалект, специфічні прикмети побуту, господарювання, ужиткового мистецтва, фольклору тощо), які відрізняють цю Г.Е. від решти представників цього етносу. При цьому представники Г.Е. зберігають та підтримують свою етнічну ідентичність та свідомість належності до материнського етносу.

ДЕПОРТАЦІЯ — примусове організоване переселення великих груп осіб, об'єднаних певною ознакою (етнічність, релігія, політичні переконання тощо) на значні відстані, у віддалені регіони чи у спеціально призначені місця (наприклад, гетто), для постійного проживання. Депортація є одним з різновидів «етнічних чисток» — цілеспрямованих насильницьких заходів панівного режиму, націлених на фізичне звільнення певної території від представників іншої етнічної групи. Д. найчастіше передують масова пропаганда, має на меті створення негативного іміджу відповідної групи та роздмухує ворожість до її представників серед решти населення (опираючись при цьому на етнічні стереотипи, ксенофобію, расизм, антисемітизм). Д. може бути

частиною політики геноциду (наприклад, вивезення євреїв у концентраційні табори під час Голокосту чи вивезення заможніших українських селян у північносхідні регіони СРСР під час примусової колективізації).

ЕМАНСИПАЦІЯ — зусилля, спрямовані на звільнення з-під сторонньої влади, скасування обмежень, здобуття рівних прав (а також результат таких зусиль) для дискримінованих соціальних груп.

ЕТНІЧНІСТЬ — сукупність специфічних характеристик, спільних культурних ознак (мови, традицій, поведінкових норм, походження, території, а також етнічна самосвідомість тощо), завдяки яким можна говорити про окремішність, самотність певного етносу, його відмінність від інших етнічних спільнот. Розпізнавальними маркерами етнічності можуть слугувати також особливості зовнішнього вигляду, характерний одяг, традиційна господарська спеціалізація, релігія, їжа, фольклор.

ЕТНОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА— ступінь (рівень) стабільності системи взаємовідносин між представниками різних етнічних спільнот, етнічними групами та державою, за якого узгоджуються і реалізуються їх інтереси, забезпечуються права і свободи громадян незалежно від їх етнічної належності, попереджаються і нейтралізуються загрози в етнополітичній сфері суспільних відносин.

ЕТНОС — це стала міжпоколінна спільнота, що історично склалася як цілісність на певній території. Е. характеризуються спільними ознаками та особливостями культури (насамперед — мови, фольклору, народного мистецтва, звичаїв, релігійних уявлень, харчування, одягу, способів господарювання, та ін.). Важливою рисою Е. є етнічна самосвідомість його представників — їхня віра у спільне походження, уявлення про історичну батьківщину та спільну історичну долю, а також усвідомлення окремішності, відмінності власного Е. від інших подібних утворень, що виявляється у самоназві (етнонімі) та почутті і проявах групової солідарності з представниками власного Е. Див. також ідентичність етнічна, нація ідентичність національна.

ЕТНОЦЕНТРИЗМ — культурна настанова, переконання, що власна етнічна культура є вищою та кращою за інші; виявом Е. є схильність вважати свою культуру еталоном і оцінювати інші культури крізь призму норм та вартостей власної. Така позиція може призвести до невизнання етнокультурних відмінностей, національної нетерпимості, стати перешкодою на шляху міжкультурного діалогу та співпраці. У своїх крайніх виявах Е. може набувати агресивних форм (ксенофобія, расизм, етноцид, геноцид). Водночас Е. є одним із важливих механізмів підтримання позитивної етнічної ідентичності, то ж усі культури та люди певною мірою етноцентричні.

ІМІДЖ – це образ, репутація, думка широкої громадськості, споживачів і клієнтів про престиж організації (органу влади), його послуги.

ІММІГРАЦІЯ — процес в'їзду іноземних громадян до країни з метою постійного у ній проживання. Серед причини І. головне місце посідають економічні чинники (вищий рівень життя у країні призначення, кращі можливості працевлаштування і професійної самореалізації, тощо), політичні (наявність традицій та інституцій демократичного устрою, низький рівень злочинності), етнічні (багатокультурність), релігійні (місіонерська діяльність, відсутність релігійних переслідувань), родинні, екологічні та ін.

ІНТЕГРАЦІЯ КУЛЬТУРНА — у широкому сенсі, глобальний процес зближення національних культур та формування спільних цінностей, зміцнення міжкультурних зв'язків, завдяки якому культурні надбання поширюються та засвоюються по всьому світу, формуючи його цілісність. У вузькому сенсі — І.К. є формою міжкультурної взаємодії, при якій емігранти чи представники етнічних меншин отримують можливість доступу і повноцінної участі у панівній культурі, засвоюючи її основні риси та зберігаючи при цьому свої культурні особливості (етнічну ідентичність).

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ — політична доктрина, в основі якої — принцип єдності і солідарності пролетарів (представників робітничого класу) різних націй у боротьбі за побудову соціалістичного устрою у своїх країнах. І. збудований на ідеї вищості класових інтересів над національними.

КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ УСПІХУ В ГАЛУЗІ – параметри, що описують галузеві організації і справляють найбільший вплив на величини їхніх конкурентних переваг.

КОЛОНІЗАЦІЯ — процес освоєння необжитих територій з метою їх господарського використання. К. супроводжується заснуванням поселень-колоній — населених пунктів, де живуть новоприбулі мешканці, а також торгових осередків, військових укріплень, інших господарських об'єктів (портів, копалень, тощо), і споруд урядового (пошта, поліція) чи культурного (школа, храм) призначення. Часто колонії засновували представники певної етнічної групи, що дозволяло їхнім мешканцям тривалий час підтримували живою свою етнічність.

КОМАНДА – група співробітників з декількох відділів, що регулярно зустрічаються для вирішення поточних проблем, що становлять загальний інтерес.

КОМПАНІЯ — торгове або промислове підприємство, торгово-промислове об'єднання підприємців.

КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА — це ті характеристики, що створюють певну перевагу над конкурентами для організації, яка виробляє і реалізує даний продукт.

КОНКУРЕНЦІЯ – суперництво між виробниками за кращі, економічно більш вигідні умови виробництва і реалізації продукції (послуг).

КСЕНОФОБИЯ — невмотивований страх перед усім чужинським, недовіра та ворожість до представників інших етносів, вияв культурної нетерпимості. В основі К. лежать негативні етнічні стереотипи та упередження. К. може набувати різних форм — від уникання спілкування з представниками інших культур, їхньої прямої чи прихованої дискримінації — і аж до актів фізичного насильства.

ЛІДЕРСТВО (КЕРІВНИЦТВО) — 1) здатність індивіда до досягнення деяких цілей чи впливати на інших людей; 2) управлінська функція, що передбачає використання впливу менеджера для мотивації працівників до досягнення цілей організації.

МЕНШИНА ЕТНІЧНА — етнічна група, яка стало проживає в певній державі, де вона кількісно не становить більшість (наприклад, румуни чи болгари в Україні).

МІГРАЦІЙНІ ПОТОКИ — напрямки постійної чи тривалої масової міграції, що вирізняються часовими рамками, інтенсивністю і певними соціальними характеристиками мігрантів (гендерними, віковими, расовими, етнічними, регіональними). Наприклад, основний міграційний потік із західних областей України спрямований у країни Південно-Західної Європи і для нього характерне переважання жінок середнього віку.

МІГРАЦІЯ — фізичне пересування, переселення людей з одного регіону до іншого, часом на значні відстані та великими групами, що може завершитися зміною місця постійного проживання. Історично першою формою міграції було кочівництво. Розрізняють добровільну (з власної ініціативи індивідів та груп, що прагнуть покращити рівень свого життя, наприклад колонізація, трудова міграція, тощо), вимушену (зумовлену обставинами, наприклад, збройним конфліктом чи екологічним лихом) та примусову міграцію (здійснену під тиском, із застосуванням сили чи залякування, під загрозою розправи, наприклад депортація, геноцид і т. ін.).

МІГРАЦІЯ ТРУДОВА — переїзд в інший регіон чи країну у пошуках роботи. Може мати короткотривалий («маятникова міграція»), довготривалий («вахтовий» метод), чи постійний характер. Для сучасної М.Т. характерне зменшення частки короткотривалої міграції та збільшення частки довготривалої та постійної міграцій.

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА – захищеність системи міжнародних відносин від загроз їх дестабілізації, конфронтації, збройних конфліктів і війн, яка визначається таким станом міжнародних відносин, за якого забезпечуються життєво важливі інтереси (інтереси виживання) усіх суб'єктів світової політики, виключається порушення загального миру або створення загроз реалізації вказаних інтересів і, відповідно, безпеці народів.

МОДЕЛЬ – уявлення предмета, системи чи ідеї у формі, яка відрізняється від форми цілого, тобто самого предмета.

МОНІТОРИНГ – безупинне комплексне спостереження за об'єктами, вимірювання параметрів і аналіз їх функціонування.

НАЦІОНАЛІЗМ — ідеологія і політичний рух, які вважають націю найвищою формою суспільної єдності та визначальним чинником державотворчого процесу. Націоналізм вирізняється значним розмаїттям течій та вчень. Основними цінностями Націоналізм є відданість власній нації, віра в її суверенне право на політичне самовизначення (державність, автономію) на відповідній території, збереження, розвиток та примноження економічних ресурсів та культури.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА – широке, багатокомпонентне поняття, яке відображає існуючі військово-політичні, економічні, екологічні, соціокультурні, інформаційні та інші загрози для суспільства, держави або нації, що складаються в системі глобальних і регіональних взаємовідносин з іншими країнами, етносами, соціальними групами, політичними силами.

НАЦІЯ — велика соціокультурна спільнота індустріальної епохи. Н. розділяє певні спільні риси з етносом: подібно до етносу, вона також є спільнотою, що історично склалася як цілісність на певній території, характеризуються певними спільними ознаками та особливостями культури.

ОРГАНІЗАЦІЯ – це соціальне утворення, що має спеціально створену структуру, діяльність якого підпорядкована певній меті.

ПОЛІЕТНІЧНІСТЬ, ПОЛІЕТНІЧНИЙ — склад населення певної території (місто, регіон, країна), де у безпосередній близькості проживають представники кількох різних етносів та етнічних груп.

ПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА – захищеність політичної системи суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

ПРАВИЛА – точне визначення того, що слід робити в конкретній унікальній ситуації.

ПРОБЛЕМА – ситуація, коли отримані організацією результати не відповідають поставленим перед нею цілям, а отже, деякі аспекти її діяльності вимагають поліпшення.

ПРОЦЕДУРИ – розпорядження щодо того, які дії зробити в конкретній ситуації.

РЕГІОНАЛІЗМ — система поглядів та ідей, що намагається обґрунтувати доцільність розширення повноважень регіону та утвердження регіону як повноправного суб'єкта політичного процесу. Регіоналізм також розуміють як цілеспрямовану діяльність регіональних еліт (економічних, культурних, політичних та ін.), що має на меті зміцнення їх впливовості та посилення ролі відповідних регіонів у тій чи іншій сфері (економічній, політичній, культурній).

РЕПАТРІАЦІЯ — процес повернення емігрантів, депортованих, військовополонених, біженців та інших осіб, які тривалий час перебували на чужині, на їхню історичну батьківщину. Репатріація може відбуватися як добровільно, так і примусово.

РИНОК – сфера економіки, в якій відбувається процес товарного обороту, перетворення товару в гроші і зворотного перетворення грошей у товар; сукупність взаємозалежних актів купівлі-продажу маси товарів, вироблених у різних галузях економіки.

РІШЕННЯ – вибір, здійснюваний з декількох варіантів.

СЕПАРАТИЗМ — ідеологія та суспільний рух, спрямований на відокремлення певної частини країни всупереч позиції офіційної влади. Передумовою виникнення сепаратизму є існування певного регіону, мешканці якого за своїми етнічними, релігійними, історико-культурними, мовними ознаками чи політичними поглядами суттєво відрізняються від населення решти регіонів.

СИСТЕМА – єдність, що складається із взаємозалежних частин, кожна з яких привносить щось конкретне в унікальні характеристики цілого. Організації вважаються відкритими системами, тому що вони динамічно взаємодіють із зовнішнім середовищем.

СИТУАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ – аналіз, який ґрунтується на сукупності прийомів і методів осмислення ситуації, її структури, визначення факторів впливу, тенденцій розвитку тощо.

СОБОРНІСТЬ — синонім територіальної цілісності української держави, згуртованості українців усіх регіонів. Запорукою С. є міцна національна ідентичність та консолідація української політичної нації. Певну загрозу для С. України можуть становити регіоналізм та сепаратизм; окрім того, на думку певних політичних сил такою загрозою може послужити федералізм.

УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ – це результат аналізу прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування і вибору альтернативи з багатьох варіантів досягнення конкретної мети системи менеджменту.

Підписано до друку 22.05.2018.
Формат 60x84 ¹/₁₆ Папір офсетний.
Умов.-друк. арк. 1,52. Обл. вид. арк. 1,6. Друк електронний.
Тираж 60 примірників. Зам № 10/05/2-25.

Видруковано з готових діапозитивів
в СПД Прінт-копір-центр «Вектор»
вул. Львівська, 12 м. Тернопіль, 46027
тел. (0352) 400812, 400083